

Az induktív gondolkodás vizsgálata ötödikes osztályokban

A posztindusztriális társadalom felé tartó társadalmakban felértékelődik a tudás szerepe és egyúttal sürgető igényként fogalmazódik meg az oktatás modernizációja, amely a legáltalánosabb értelemben a jövő kihívásaihoz való adaptációs képesség növelését célozza meg. Az egyre bonyolultabbá váló műszaki, informatikai, technikai társadalmi folyamatok egyre több ismeretet, készséget s ezek új típusú alkalmazását igénylik. Az egyes országok oktatási rendszerét egyre inkább abból a szempontból értékelik, elemzik, hogy mennyire tudnak megfelelni ezen elvárásoknak. Felértékelődnek azok az oktatási rendszerek, amelyekben nagyobb hangsúlyt fektetnek a tudás minőségi jellemzőit előtérbe helyező oktatási folyamatokra, módszerekre.

Bakó Mária

A gondolkodási képességeknek a tudáshasznosítás szempontjából kiűntetett szerepük van. Ezek kellő fejlettsége nélkül nem képzelhető el az információk értékelése, strukturálása, az érvelés, a bizonyítás, a tagadás, az okok és következmények feltárása stb. Mindezek fejlesztésében a legtöbb feladat az iskolára hárul. A magyar ismeretátadási és számonkérési gyakorlat nem az információk közti kapcsolatok felismertetésére összpontosít elsősorban, hanem leginkább azok közlésére és reprodukálására.

A gondolkodás holisztikus folyamat, és csak mesterségesen lehet felbontani különböző kutatási és elemzési területekre. A gondolkodás egészén belül az induktív gondolkodás megkülönböztetése azért is indokolt, mert a kognitív pszichológia szerint ez a gondolkodási képesség függ össze legjobban az intelligencia „g” faktorával, a tanulási potenciállal. Induktív következtetésekben általános konklúziót vonunk le az egyes premisszákból, s a konklúziók levonásával el lehet jutni az egyestől az általánosig. Az induktív következtetés általában az információtartalom növekedését eredményezi.

Az itt bemutatott vizsgálat tárgya az ötödik évfolyamosok – általános iskolai

ötödik osztályosok, illetve 8 osztályos gimnázium 1. évfolyamára járók – induktív gondolkodási képességeinek leírása és összehasonlítása volt a *Csapó Benő* által készített induktív gondolkodási teszt segítségével. A következő összefüggéseket vizsgáltuk:

- milyen kapcsolat van a tanulók induktív gondolkodási tesztben nyújtott teljesítménye és tanulmányi eredménye között;
- a tesztben nyújtott teljesítmény és a tanulásra fordított idő között;
- a tesztben nyújtott teljesítmény és a tanulók társadalmi rétegződésében elfoglalt helye között;
- a tesztben nyújtott teljesítmény és az elérni kívánt iskolázottsági szintre vonatkozó vágyak, aspirációk között;
- a tesztben nyújtott teljesítmény és az iskolai tantárgyakra, témákra irányuló érdeklődés intenzitása között.

A vizsgálatban Vas megye tíz általános iskolájának ötödik osztályos és két 8 osztályos gimnáziumának első osztályos tanulói vettek részt. Az osztályok kiválasztásának szempontja az volt, hogy leképezze a megye felső tagozatosainak az egyes településtípusok közötti arányait (6 városi és 4 községi osztály). A városi iskolák kiválasztásánál további szempont volt, hogy az iskolák lehetőleg kü-

lönböző lakóövezetekben (lakótelepi, belvárosi, családi házas) lévő iskolák legyenek.

A vizsgált tanulók száma az általános iskolában 187 fő, a gimnáziumban 54. A fiúk aránya az általános iskolai mintában magasabb (59 százalék), mint a lányoké. A nyolc osztályos gimnazisták között a fiúk aránya 48 százalék, amely a 4 évfolyamos gimnáziumi arányukhoz képest magasnak számít.

A tanulók a tesztet névtelenül, tanóra keretében, tanári felügyelet mellett töltötték ki.

A vizsgálat eredményei

A gimnáziumi tanulók teljesítménye mindkét tesztben jelentősen meghaladta az általános iskolai tanulókéét. A különbség a számanalógiában 15, a szóanalógiában 14,3 százalékpont. Az általános iskolás fi-

úk lemaradása nagyobb, mint a lányoké, különösen a számanalógiában. (1. táblázat)

A gimnáziumba járó tanulók tesztben nyújtott átlagteljesítménye olyan, mint a negyedik és ötödik kvintilisbe tartozó általános iskolás tanulóké, viszont a szóródás náluk sem lebecsülendő ($s = 18,8$). Egyrészt a kiemelkedő képességűek aránya közöttük magasabb, mint az átlagpopulációban, másrészt viszont az ide járó tanulók 18,5 százalékanak tesztben nyújtott teljesítménye az általános iskolai tanulók teljesítményének átlaga alatt van.

A lányok teljesítménye mindkét szubtesztben, minden osztályban magasabb, mint a fiúké.

Településtípus szerinti bontásban vizsgálva az eredményeket megállapítható, hogy a falusi gyerekek teljesítménye a szóanalógiában mindkét nem esetében jobb, mint a városiaké, és ez a különbség

	Általános iskola		Gimnázium	
	Számanalógia (%)	Szóanalógia (%)	Számanalógia (%)	Szóanalógia (%)
Fiú	25,7	31,4	44,7	46,4
Lány	32,1	33,6	42,0	46,7
Összesen	28,6	32,3	43,3	46,6

1. táblázat. A vizsgált tanulók teljesítménye az induktív gondolkodási tesztben iskolatípusonként

	falu		város		összesen	
	Szám-analógia (%)	Szó-analógia (%)	Szám-analógia (%)	Szó-analógia (%)	Szám-analógia (%)	Szó-analógia (%)
Fiú	23,6	35,3	26,4	29,6	25,7	31,4
Lány	31,4	37,8	32,8	30,3	32,1	33,6
Összesen	27,1	36,4	28,8	30,0	28,6	32,3

2. táblázat. A vizsgált általános iskolai tanulók eredményei az induktív gondolkodási tesztben nemenként és településtípus szerint

	Átlag alatti	Átlag körüli	Átlag feletti
Fiú	40	39	21
Lány	25	36	38
Összesen	34	38	28

3. táblázat. A fiúk és lányok megosztása a három teljesítménycsoportban az induktív gondolkodási teszt eredménye alapján (%)

	Fiú		Lány		Összesen	
	Teszt eredmény	Tanulmányi eredmény	Teszt eredmény	Tanulmányi eredmény	Teszt eredmény	Tanulmányi eredmény
Átlag alatt teljesítők	17,0	3,5	18,1	3,5	17,2	3,5
Átlag körül teljesítők	31,6	3,8	28,7	4,2	30,5	3,9
Átlagon felül teljesítők	50,6	3,9	51,3	4,5	51,0	4,3
Átlag	29,7	3,7	33,9	4,1	31,9	3,9

4. táblázat. A teszteredmények és a tanulmányi eredmények kapcsolata nemenként

	Fiú	Lány	Együtt
Átlag alatt teljesítők	2,3	2,4	2,3
Átlag körül teljesítők	1,8	1,9	1,8
Átlag felett teljesítők	1,6	2,0	1,9
Átlag	1,9	2,1	2,0

5. táblázat. A tanulásra fordított napi időmennyiség (órában) nemenként és teljesítménycsoportonként

nagyobb, mint a városiak javára mutató nagyobb különbség a számanalógiában. Mindkét településtípusnál a jobb eredményeket a lányok érték el. A szóanalógiában a településtípusok szerinti különbség számottevőbb, míg a számanalógiában a nemek közötti. (2. táblázat)

Az átlag mögött meghúzódó különbségek szemléltetésére a gyerekek teljesítményét a szám- és a szóanalógiában elért eredményeik összeadása alapján három csoportba soroltuk: az átlagon alul, az átlag körüli és az átlagon felül teljesítők csoportjába. (3. táblázat)

A táblázatból kitűnik, hogy teljesen másképp oszlanak meg a fiúk és a lányok az egyes csoportok között. Mindkét nem teljesítményeloszlási görbéje aszimmetrikus, a fiúknál negatív ferdeségű, a lányoknál pedig pozitív. Összességében a két hatás csaknem kioltja egymást, azonban az átlagon alul teljesítő fiúk nagyobb gyakorisága miatt az együttes eloszlást mutató görbe is kissé negatív ferdeségű lenne. A fiúk teljesítménye nagyobb érték-tartományban szóródik. A range a fiúknál 71,6 százalék, a lányoknál 52,3 százalék. A fiúknál a két szélső érték 2,3 százalék és 73,9 százalék, a lányoknál 14,3 százalék és 66,6 százalék. Kérdéses, hogy egyes fiúknál a tesztben nyújtott alacsony teljesítmény a valós képességeket tükrözi-e,

avagy mindez a fiúknál gyakori alacsonyabb motiváltság rovására írható?

Az induktív gondolkodásbeli különbségek a tanulók között nagyobbak, mint az osztályzatok közöttiek. Ez azt is jelenti, hogy az osztályzatokban meglévő különbségeket más tényezők erősebben befolyásolják, mint az induktív gondolkodási képességek, nemenként azonban itt is jelentős különbség tapasztalható. A jó gondolkodási képességű lányok megkapják a maguk jó jegyeit, az átlagosak a hozzájuk hasonló képességű fiúkhoz képest jobb jegyeket kapnak, viszont a jó induktív gondolkodású képességű fiúk tanulmányi átlaga alig jobb (0,1), mint a közepes képességű fiútársaiké és alacsonyabb, mint az átlagos képességű lányoké, messze elmaradva a hozzájuk hasonló gondolkodási képességű lányok átlagától. Ezek az eredmények összecsengenek a korábbi vizsgálatok tapasztalataival. A lányok iskolai pályafutása sokkal sikeresebb, mint a fiúké, ami nyilván köszönhető nagyobb szorgalmuknak, jobb verbális képességüknek, nagyobb szociabilitásuknak stb. Mivel az osztályzatoknak a későbbi életpályára – ha csökkenő mértékben is – messzemenő kihatásai vannak, mind egyéni, mind társadalmi szinten pazarlás, ha a nagy tanulási potenciállal rendelkező fiúk a felsőoktatásba való be-

kerülésnél a gyengébb osztályzataik miatt hátrébb szorulnak.

A tanulásra fordított idő és a teszteredmények, illetve a továbbtanulási aspirációk kapcsolata

A gyerekek napi átlagban két órát tanulnak. A felmérésből is visszaigazolódik az a mindennapos pedagógusi tapasztalat, hogy a lányok valamivel több időt szentelnek tanulmányi kötelezettségeik teljesítésének, mint a fiúk. A fiúk átlagosan 1,9 órát, a lányok pedig 2,1 órát tanulnak otthon. Jól kitapintható különbségek jelentkeznek azonban a különböző teszteredményeket elért csoportok tanulásra fordított ideje között. (5. táblázat)

Mindkét nemnél azok a gyermekek tanulnak a legtöbbet, akik a tesztben is a leggyengébb eredményt produkálták. A lányok mind a három csoportban többet tanulnak, mint a fiúk. A gondolkodási képességek nyilván befolyásolják a tananyag elsajátítását és a hozzá kapcsolódó feladatok elvégzésének idejét, így általában azok tanulnak a legtöbbet, akiknél ez várható is volt. Ugyanakkor a tesztben az átlag alatt teljesítők a tanulási idő szempontjából két csoportra bonthatók. Az egyikbe azok tartoznak, akik csak minimális időt fordítanak tanulásra, a másik alcsoportba tartozók viszont nagyon sokat, az értéktartomány 0,5 és 5 óra között van. A legtöbbben 2,5–3 órát tanulnak. Elsősorban a fiúknak van egy olyan kisebb csoportja, amelyből már a hajlandóság is hiányzik – nyilván a kudarcok hatására is – a tanuláshoz, s akik csak fokozott pedagógiai erőfeszítésekkel lennének motiváltabbá és eredményesebbé tehetőek.

A tesztben az átlag körül, illetve afölött teljesítők tanulási ideje – ha mindkét nemet együttesen vizsgáljuk – nem tér el jelentősen egymástól. A különbségek elsősorban megint a nemek között mutatkoznak. Az átlag feletti gondolkodási képességű lányok egyben nagyon motiváltak és hajlandók sokat tanulni. Többet tanulnak, mint az átlagos gondolkodási képességűek. Viszont a legjobb képességű fiúk egészen másképp viselkednek, a megvizs-

gált összes tanuló közül ők tanulnak otthon a legkevesebbet.

További finomabb bontásban nézve a tanulásra fordított időt, összekapcsolva a településtípussal és a továbbtanulási aspirációkkal, elmondható, hogy elsősorban a városi, egyetemi végzettséget szerezni kívánó lányok tanulnak a legtöbbet (2,4 óra), de alig maradnak el tőlük az ugyanilyen végzettséget tervező városi fiúk (2,3 óra).

Mindkét esetben ösztönző szülői háttér áll a gyermekek mögött, ahol az anyák többsége értelmiségi foglalkozású.

A legkevesebbet az egyetemi végzettségre aspiráló falusi fiúk és lányok (1,4 óra) tanulnak. A falvakban lakók közül kevesen mernek egyetemi végzettségre gondolni – kivéve a felső státuszcsoporthoz tartozó szülők gyermekeit. A nem túl kedvező családi háttérű gyermekek közül – és ez elsősorban a lányokra igaz – általában csak azok jelölték be az egyetemi végzettség igényét, akik teszteredményeik és tanulmányi eredményük alapján vitathatatlanul az átlag fölé magasodnak.

Az induktív gondolkodás és a társadalmi helyzet

Témánk szempontjából a legfontosabb társadalmi háttérváltozó az iskolai végzettség lett volna, de az erről kapott információk egy része használhatatlan, mert az ilyen korú gyerekek a szülők iskolai végzettségét szociálpszichológiaiilag teljesen érthető okokból felfelé torzítják, és emiatt hihetetlenül magas lett az egyetemi végzettségű szülők aránya. Valószínű, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségű családokban nem beszédtema a szülők iskolai múltja, a nevelési szituációkban az erre való hivatkozás, példalózás. A diplomás szülők gyermekei általában tisztában vannak a szülők végzettségével, esetleg a főiskolai vagy egyetemi szint tekintetében bizonytalanok.

Sajnos a foglalkozások ismeretében sem lehetett elvégezni a szükséges korrigálásokat, mert bizonyos munkakörök többféle iskolai végzettséggel is betölthe-

	Számanalógia	Szóanalógia	Tanulmányi átlag
Vezető állású és értelmiségi	33,3	36,0	4,4
Középvezető és irodai alkalmazott	24,0	42,0	4,3
Vállalkozó	34,8	29,9	4,5
Szakt munkás	30,0	32,0	3,7
Betanított munkás	26,0	33,2	3,8
Segéd munkás	24,5	31,1	3,6
Mezőgazdasági fizikai	41,0	33,0	3,6
Inaktív	27,7	37,7	3,3

6. táblázat. A vizsgált tanulók teszteredményei és tanulmányi átlaga az apa munkaköre szerint

tők. Emiatt vagy le kellene mondani e kérdéskör elemzéséről, vagy megfelelőbb mutató híján be kell érünk a szülők foglalkozásának figyelembe vételével. Ez utóbbi megoldás mellett döntöttünk. (6. táblázat)

A szóanalógiában – amely inkább környezetfüggő – magasabb eredményt érnek el a fehérgalléros munkakörökben dolgozó gyermekei. A kapott eredmények átlagától egyik réteg eredményei sem térnek el jelentősen, vagy ha igen, az adott cellában előfordulók alacsony elemszáma miatt az eltérés nem szignifikáns. A szellemi munkakörökben tevékenykedő apák gyermekeinek tesztátlaga kicsit meghaladja az átlagot, de nem olyan mértékben, mint amennyivel jobb osztályzatokkal rendelkeznek.

A továbbtanulási aspirációk és a teszteredmények

Felvetődhet a kérdés, hogy érdemes-e ebben a korban a majdani végzettségre vonatkozó elképzeléseket vizsgálni, hiszen a tényleges választás még messze van. A választás azonban egy hosszú folyamat eredménye, amelyet befolyásol a gyermek énképe, önismerete, tanulmányi eredménye, a társadalmi, gazdasági helyzet és adott esetben a vágyak szerepe sem lebecsülendő e tekintetben. Az eredmények azt mutatják, hogy már a vágyak szintjén is érvényesülnek azok a szociokulturális meghatározottságok, amelyek a tényleges iskolázottsági szint megválasztásában, realizálásában érvényre jutnak. A gyermekek – néhány kivételtől eltekintve – függetlenül a tanulmányi eredményeik-

től sohasem választanak a szüleiknél alacsonyabb kvalifikációs szintet, inkább magasabbat vagy legfeljebb ugyanazt. Ez utóbbi főleg a szakt munkás apák gyermekeinél tapasztalható.

A gyermekek már ebben az életkorban tisztában vannak az iskolai sikerek szerepével a későbbi életút alakításában. A felnőtt világból nyilván sok, ezt a nézetet erősítő inger érkezik hozzájuk és a gyermekek sikeresen interiorizálják ezeket.

241 közül mindössze két gyermek szeretné minél előbb abbahagyni az iskolát, a többiek általában magas iskolázottságra törekednek. Már a szakt munkásképző sem népszerű. A gyermekek 54 százaléka szeretne érettségivel magasabb képesítést szerezni. A legnagyobb vonzerőt az egyetemi végzettség jelenti. A választások réteg- és településtípus-specifikusak. A szakt munkásképzőt csak a falusi és elvéve egy-egy városi, alacsonyán kvalifikált szülő gyermeke választaná. Az érettségi első sorban a falusi, fizikai munkában dolgozó szülők lányai, illetve a városi, szintén nem szellemi munkakörben dolgozó szülők fiai egy részének számára jelent vonzerőt. A városi szülők gyermekei – első sorban a lányok még az alacsonyabb státuszú szülők esetében – is nagyobb arányban vágyakoznak a diploma elérésére.

Az induktív gondolkodási képességek, úgy tűnik, nem játszanak jelentős szerepet az elérni kívánt iskolázottsági fokozat kiválasztásában. A szakt munkásképzőt választók tesztbeli eredménye megegyezik a doktori fokozatot szerezni kívánókéval és alig marad el az egyetemi végzettséget óhajtótól.

A gyermekek nem rendelkeznek, nem rendelkezhetnek reális ismeretekkel saját gondolkodási képességeikről, s így önértékelésüket és továbbtanulási szándékaikat a tanulmányi eredmény inkább befolyásolja. Többségük magasra értékeli magát.

Önmagunk képességének reális megítélése természetesen nem könnyű feladat. Igényszintünket, igényeinket a környezettől kapott visszajelzések formálják. Ebben a folyamatban kiemelkedő szerepük van a tanároknak. Jelen felmérésünkben ezt az is alátámasztja, hogy az igényszintre vonatkozó különbségek elsősorban az osztályok között jelentkeztek és nem az osztályokon belül. Másképp vélekednek saját képességeikről a gyermekek egy vélhetőleg favorizált osztályban, mint egy, a tanárok által alacsonyabbra értékelt közösségben.

Visszatérve a teszteredmények és az elérni kívánt iskolázottsági szint közötti kapcsolatra, megállapítható, hogy a különböző iskolázottsági szinthez kapcsolódó csoportok eredményei nem térnek el jelentősen az átlagtól. (7. táblázat)

Összességében elmondható, hogy a továbbtanulási aspirációkra a külső, társadalmi tényezők nagyobb hatást gyakorolnak, mint az induktív gondolkodási képesség fejlettségi szintje.

A teszteredmények és az érdeklődés

A tanulás eredményessége szempontjából az sem közömbös, hogy a tanulók csak kötelességből vagy az érdeklődéstől hajtva vesznek-e részt az oktatási folyamatban. Igazán kiemelkedő eredmény elérése belső motivációk nélkül – amelyek közül

az egyik legfontosabb az érdeklődés – nehezen képzelhető el.

A tanulóknak feltett kérdés szerint, hogy van-e olyan tantárgy, olyan téma, amely annyira felcsigázta érdeklődésüket, hogy a kötelező feladatokon túlmenően szabadidejükben is foglalkoznak velük, a tanulók 42 százaléka nem számolt be semmilyen, az iskolába terítékre kerülő témában tanúsított érdeklődésről! A nemek vonatkozásában nincs jelentős különbség e tekintetben. Az érdeklődést nem mutató csoportba tartozó gyermekek tesztben nyújtott teljesítménye csak a számanalógiában (21,7) marad el az összes tanuló átlagától. Az átlag elfedi azokat a csoportösszetételbeli különbségeket, amelyekre azonban érdemes odafigyelni. Egyrészt bekerültek ebbe a csoportba olyan gyermekek, akiknek a tesztbeli és a tanulmányi eredménye is gyenge, másrészt olyanok, akik a tesztben kiemelkedő eredményt produkáltak, de nem túl jó tanulók (elsősorban fiúk), és számosan a mindkét vonatkozásban átlag feletti eredményt mutatók közül is.

Ennek a kérdésnek a felvetésével elsősorban arra voltam kíváncsi, hogy az igazán jó gondolkodási képességű, értelmes gyermekeket sikerül-e az iskolának valamilyen téma iránt megnyerni vagy sem. Az e tekintetben kapott válaszok nem megnyugtatóak. Különösen elgondolkodtató, hogy még a 8 osztályos gimnáziumba járóknál sem tapasztalható kedvezőbb eredmény.

Akik viszont beszámolnak valamilyen tantárgy, téma iránti vonzódásról, azok leggyakrabban a történelmet (23 százalék) és a természetismeretet (18 százalék)

	Teszteredmény	Tanulmányi átlag	Önértékelés	A választók aránya (%)
Szaktanulmányok	34,8	3,4	76,5	8,0
Érettségi	30,9	4,0	79,8	25,0
Technikum	28,1	4,0	91,0	7,0
Főiskola	30,0	4,1	80,0	12,0
Egyetem	35,3	4,4	86,0	27,0
Doktori fokozat	34,8	4,1	85,0	8,0
Átlag	31,0	3,9	83,0	87,0

7. táblázat. A továbbtanulásra vonatkozó aspirációk kapcsolata a teszteredménnyel, a tanulmányi átlaggal és az önértékeléssel

említik. Ez a két tantárgy az abszolút első minden osztályban, aminek bizonyára lehetnek életkori sajátosságokra visszavezethető okai is. Minden tantárgy kap néhány százaléknyi szavazatot, de ezek jóval elmaradnak az első kettőtől. A fiúk és lányok érdeklődése közötti különbség már természetesen ebben az életkorban is kimutatható. Csak a fiúk választják a technikát és a számítástechnikát. Ez utóbbit meglepően kevesen (5 százalék) ahhoz képest, hogy egy hetedikeselek körében lebonyolított vizsgálat szerint a foglalkozások preferencia-sorrendjében a számítástechnikai pályák a fiúk körében abszolút elsők. Jelentős lánytöbbslet tapasztalható az idegen nyelvek iránti érdeklődés vonatkozásában.

Összefoglalás

A különböző induktív gondolkodási képességű gyermekek osztályzatai közötti eltérés kisebb az elvárhatónál. Ez az eredmény is azt támasztja alá, hogy az osztályozásban az iskola a lányok, valamint relatíve inkább a közepes képességűek javára működő szervezet. A társadalmi réteghelyzet és a településtípus a továbbtanulási

aspirációkra nagyobb hatást gyakorol, mint az intellektuális fejlettség. Ennél erősebb a gondolkodásbeli képességeknek a tanulási időre gyakorolt hatása.

Az iskolában tanított tantárgyak csak a gyerekek kisebbik hányadának kíváncsiságát keltik fel. Különösen a jó gondolkodási képességű gyerekek közömbössége elgondolkodtató, hisz elmélyült érdeklődés nélkül magas szintű szellemi teljesítmény nehezen lehetséges. Jellemző viszont a vélhetőleg eszközjellegű magas iskolai végzettség megszerzésére való törekvés.

Irodalom

- CSAPÓ Benő: *Az induktív gondolkodás fejlődése*. Magyar Pedagógia, 1994/1–2. sz.
 CSAPÓ Benő: *Az új tudás képzdésének eszközei: az induktív gondolkodás*. In: *Az iskolai tudás*. Szerk.: CSAPÓ Benő. Osiris Kiadó, 1998.
 CSAPÓ Benő – KOROM Erzsébet: *Az iskolai tudás és az oktatás minőségi fejlesztése*. In: *Az iskolai tudás*. Szerk.: CSAPÓ Benő. Osiris Kiadó, 1998.
 CSÁKÓ Mihály: *Szakirányú továbbtanulás*. Educatio, 1998/3. sz.
 EYSENCK, M. W. – KEANE, M. T.: *Kognitív pszichológia*. Tankönyvkiadó, Bp, 1997.
 GEBAUER Tibor: *Pályaválasztási szándékok*. Educatio, 1998/3. sz.

Gyermek a Műhelyben

A „gyermekirodalom” szó általában – és sajnos – a komolytalanságot, az alacsony igényekhez való alkalmazkodást sugallja. Per definitionem irodalom alatti szöveggörpuszként kezelik, legfeljebb didaktikai minőséget tulajdonítva neki, esztétikait semmiképp.

Nincs ez másképp azokkal az egyébként tiszteletreméltó kezdeményezésekkel sem, amelyek a gyerekirodalom emancipációját tűzték ki céljukul. A magyar irodalom egyik legjelentősebb gyerekirodalom, *Mándy Iván* szerint a kérdéssel foglalkozók körében szállóigévé lett: nincsen gyermekirodalom, csak jó vagy rossz irodalom van. A gyermekirodalom ilyetén megközelítése is sztenderdeknek, normának tekintni a „felöltt” irodalmat és ehhez képesti perifériaként gondolja el

magát. A legtöbb, amit a gyermekirodalom elérhet, hogy a normát a lehető legjobban megközelítse, s ezáltal büszke felnőtt irodalommal, „igazi” irodalommal váljon. Mándy mondása expressis verbis tagadja a gyermekirodalom létét. A jó gyerekkönyv – e szerint a nézet szerint – már nem gyerekkönyv. A jó gyerekkönyv rossz, gyerekkönyvnek rossz, mert olyan komplex, olyan megformált, hogy azt egy gyerek már nem értheti meg. Ez a teória a gyerekkönyv olvasót egyszerűen csökkent kompeten-